

Datorii uitate

Am mai stăruit, în spațiul acestor note istoriografice, pentru reeditarea unor pagini vechi, dar de neseacă importanță, privind trecutul teatrului nostru. Prilejul aniversar al celor 125 de ani de la zidirea primului nostru Teatru Național ne îndreptățește să amintim, iarăși, că prima și, într-un fel, neegalata Istorie a Naționalului (până în pragul veacului) merită a fi reintrodusă în circuitul cultural. Este vorba despre istoria lui Dimitrie C. Ollănescu, „Teatrul la români“. Făcând obiectul a trei comunicări academice (1 nov. 1896; 17 martie 1897; 2 aprilie 1899), cercetarea lui Ollănescu, publicată în „Analele Academiei Române — Memoriiile Secției Literare“ (1897, 1899), se întemeiază pe o solidă documentație științifică. „Teatrul la români“ apare într-o vreme de mare emulație istoriografică a școlii lui Hasdeu și, în acest sens, stă dovadă remarcabilul capitol al „datinilor, năravurilor, jocurilor, petrecerilor, spectacolelor publice“, ce precede secțiunile despre teatrul cult în Țara Românească (1798—1898). De la întemeierea „Societății Filarmonice“ (1833) și până la data elaborării ultimului capitol (1898), scrierea lui Ollănescu este mai mult o istorie a Teatrului Național din București.

Surse documentare de autoritate absolută, o așezare exactă a teatrului în epocă, o privire imparțială asupra frământărilor lumii a scenei, au făcut, de-a lungul timpului, ca lucrarea lui Ollănescu să stea la temelia ori-

cării studii, avind, cât de cât, atingere cu zorii teatrului muntean. Este, credem, argumentul hotărâtor, garanția perfecte autorități, ce pledează pentru retipărire. Și un argument sentimental, dar nu mai puțin important: este singura noastră istorie de teatru care a fructificat „tradițiunile verbale“ ale unor participanți direcți la ctitorirea scenei naționale — principele Nicolae Șușu, Vasile Alecsandri, Ion Ghica, Costache Negri...

I. N.

Teatru
și
etnografie

Bibliografia de istorie a teatrului românesc își poate revendica o lucrare remarcabilă, apărută recent, care n-a reținut atenția recenzenților pe măsura importanței ei. E vorba de cartea lui Traian Herseni, „Forme străvechi de cultură populară românească“, investigație amplă, de sociologie etnografică, desfășurată pe o perioadă de un deceniu (1928—1938), stimulată de școala sociologică a lui Dimitrie Gusti, al cărei strălucit reprezentant autorul scrierii este. Cităm un studiu de paleoetnografie a „cetelor de feciori“, din Țara Oltului. Ținând de folclorul obiceiurilor de iarnă — deci, formă de spectacol popular — ritualul „cetelor de feciori“ a fost observat de Traian Herseni, pe parcursul unui deceniu, pe un spațiu geografic de puternică tradiție etnografică: munții Perişani, riul Olt, Carpații Meridio-

nali. Sociologul a realizat reconstituirea unor străvechi forme de cultură spirituală, cu metodele unei discipline științifice inedite, arheologia socială — pentru care autorul cărții a pledat, cu ani în urmă, împreună cu H. H. Stahl — și care investighează realități sociale vii, păstrătoare de rituri vechi.

În cadrul ceremonialului, „cetele de feciori“ se inițiază în vederea îndeplinirii obligațiilor sociale ce le au în viața satului. Caracterul arhaic al „cetelor“ îl dau datinile, modurile de practicare a acestora, impregnate, de-a lungul timpului, de trăsături înnoitoare, potrivit mentalității momentului.

Cercetătorul de teatru găsește, aici, extraordinare dovezi de vechime a teatrului nostru popular.

Iar marea pleiadă de etnografi români — Simeon Manguica, Simion Florea Marian, Tudor Pamfile, Ovid Densușianu, Romulus Vuia etc. — își mai adaugă, prin Traian Herseni, cu îndreptățire, un nume.

I. N.

